

Stanowisko Komitetu Psychologii PAN

w sprawie konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki dot. programu
„Rozwój czasopism naukowych”

Jako Komitet Psychologii PAN doceniamy działania Ministra Edukacji i Nauki mające na celu ustanowienie puli środków finansowych przeznaczonych na wsparcie czasopism naukowych. Podzielamy nadzieję, że tego rodzaju finansowanie będzie stanowiło ważny i cykliczny impuls do rozwoju i realnego uczestnictwa polskich czasopism naukowych w obiegu międzynarodowym.

Szczególnie doceniamy wprowadzenie gradacji kwoty dofinansowania zależnego od a) dotychczasowej pozycji w bazach Scopus lub b) znalezienia się w selektywnym kręgu dobrych baz czasopism międzynarodowych (SCI, SSCI, AHCI). Jednak w trosce o optymalizację kryteriów przydzielania finansowania z ogromną obawą odnotowaliśmy, że projekt rozporządzenia programu zakłada, że finansowanie otrzymają również czasopisma znajdujące się na listach ERIH i ERIH PLUS. W odróżnieniu od baz indeksujących, które oferują wskaźniki bibliometryczne (pozwalające m.in. na ocenę cytowalności artykułów w obiegu międzynarodowym), listy ERIH nie oferują żadnych wskaźników jakości czasopism, stanowią jedynie spis pozycji zgłoszonych przez wydawców. W efekcie listy ERIH zawierają (między innymi) czasopisma nie podejmujące dotychczas żadnych starań o umiędzynarodowienie wydawanych treści. **Sugerujemy zatem, aby przeznaczyć całą pulę finansowania programu „Rozwój czasopism naukowych” wyłącznie dla redakcji czasopism, które aktualnie znajdują się w bazach Scopus, Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index lub Arts & Humanities Citation Index.** Redakcje, które jeszcze tego warunku nie spełniają, będą mogły podjąć działania zmierzające do zmiany tego stanu rzeczy i aplikować do kolejnych edycji programu. Wydawca takiego tytułu powinien móc ubiegać się o dofinansowanie strategii umiędzynarodowienia w komplementarnym programie „*Wsparcia dla czasopism naukowych*”.

Program „*Rozwój czasopism naukowych*” przewiduje, że efekt oddziaływania „znacząco podniesie rangę czasopism biorących w nim udział i zwiększy ich prestiż przez ich obecność w międzynarodowych bazach czasopism naukowych”. W naszej opinii ranga i prestiż czasopisma lokalnego, o ile wydawca i redakcja czasopisma dotychczas nie realizowali strategii umiędzynarodowienia, nie zmieni się wydatnie po otrzymaniu 80 tysięcy dofinansowania. Indeksowanie czasopisma przez bazy Scopus i Web of Science uzależnione jest od szeregu kryteriów jakościowych i ilościowych. Aktualizacja strategii wydawania dowolnego czasopisma w taki sposób, aby potencjalnie spełniało ono kryteria ewaluacyjne tych baz, jest wyzwaniem wyjątkowo długoterminowym. Zatem zbyt optymistycznym jest oczekiwać, że prestiż jakiegokolwiek polskiego tytułu zmieni się istotnie pod wpływem 24-miesięcznego programu, jeśli redaktorzy dopiero planują wdrożenie strategii umiędzynarodowienia, np. rady redakcji czy zmiany języka prowadzenia czasopisma.

Postulujemy zatem kontynuację programu „*Wsparcia dla czasopism naukowych*” (po szczegółowej analizie skuteczności wdrażania strategii przez beneficjentów pierwszej edycji), którego celem było wspieranie polskich czasopism dopiero starających się o dołączenie do baz Scopus. Liczymy jednak, że odrębny program „*Rozwoju czasopism naukowych*” powstaje po to, aby obieg artykułów publikowanych w wydawanych w Polsce czasopismach był rzeczywiście nieograniczony geograficznie. Zatem warunki przydzielania środków programu powinny w cykliczny sposób wspierać jedynie te czasopisma, które już uczestniczą w obiegu międzynarodowym, a nie takie, które jedynie aspirują do tego grona. W przeciwnym wypadku, z uwagi na krótkoterminową perspektywę oddziaływania programu, członkowie redakcji czasopism lokalnych będą raczej

działania umiędzynarodowienia pozorować, niż rzeczywiście zwiększać szanse na indeksację w bazach Scopus.

Wyrażamy oczekiwanie, że programy finansowania nauki przygotowywane w Ministerstwie Nauki i Edukacji będą szczególnie doceniały umiędzynarodowienie czasopism. Zgadza się, że jest to dziś szczególnie ważne wyzwanie, aby skutecznie motywować polskich naukowców oraz wydawców polskich czasopism naukowych – niezależnie od dziedziny – do współpracy z ich zagranicznymi koleżankami i kolegami. Wyrażamy też nadzieję, że Minister Przemysław Czarnek utrzyma aktualne zasady ewaluacji nauki i powstrzyma się przed wprowadzaniem ręcznych adiustacji do “Listy czasopism i wydawnictw punktowanych”, nie ulegając pokusie sztucznego windowania lokalnych, słabo cytowanych tytułów (por. Hintz, Nęcka, Prostek i Welfe, 2019). Jednakowoż, obawiamy się, że projekt ten w obecnym brzmieniu pośrednio zakłada podnoszenie rangi wydawnictw dotychczas wyjątkowo lokalnych i w całości polskojęzycznych. Naszym zdaniem efekt bibliometryczny tak zaprojektowanych oddziaływań będzie w istocie znikomy. **Co najważniejsze, nie zostanie osiągnięty kluczowy cel programu – ranga takich czasopism realnie nie podniesie się, wpływ polskiej nauki na naukę światową się nie zwiększy. Można nawet zasadnie przyjąć, że dowartościowywanie czasopism słabych spowoduje skutki wielce niepożądane, bo to w nich, a nie w czasopiśmie rzeczywiście prestiżowych, będą swoje artykuły publikować polscy badacze.** Nie zgadzamy się zatem z uwzględnieniem list ERIH i ERIH PLUS jako równorzędnych z międzynarodowymi bazami indeksującymi, jak to wskazano w projekcie regulacji, a realizacja projektu w takim kształcie będzie w naszej opinii niegospodarnym rozdysponowaniem środków publicznych.

Hintz, M., Nęcka, E., Prostek, R., Welfe, A. (2019). Jak powstał nowy wykaz czasopism naukowych. *Forum Akademickie*, 11. Pobrane z <https://prenumeruj.forumakademickie.pl/fa/2019/11/jak-powstal-nowy-wykaz-czasopism-naukowych/>